

TRIBUNA

REVISTA POLITICA ȘI CULTURALA

APARE SAPTAMANAL SUBT INGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL :

- Nicolae Iorga Conferință rostită în ziua de 3 Mai.
Căntece populare din război.
Gh. Pădure O clipă de șovăială.
Em. Panaitescu Problema Adriaticei.
V. Stoicanea Făt-Frumos (poezie).
Militar Armata Austro-Ungară.
„Tribuna“. Conferința d-lui N. Iorga.

CRONICA :

- Politică : Serbarea zilei de 3 Mai 1848. Ardealul fără ardeleni.
Generalul Benedek se revoltă.
Din mișcarea culturală : M. S. Regina Maria vizitând mănăstiri
și biserici.

BUÇUREȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA „LIBRĂRIA STĂNCIULESCU“
Bulevardul Elisabeta No. 5

PREȚUL 20 BANI

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Buçsan, D. N. Ciotori,
Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moța, Em. Panaitescu,
Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr.
O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj



ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SAPTĂMÂNALĂ

CONFERINȚA D-LUI N. IORGA

ROSTITĂ ÎN ZIUA DE 3 MAI 1915, CU OCAZIA SERBĂRII
ORGANIZATĂ DE REVISTA „TRIBUNA“

Domnilor,

Conferința aceasta, care trebuiă să fie unită și cu o serbare muzicală, cum e obiceiul la noi, înlocuiește obișnuita conferință de 3 Mai a Ligei culturale. Prin urmare, dacă Liga Culturală, din anume motive pe cari le cunoaște toată lumea,—are aiurea o întrunire în tovărășie cu alții, dacă Liga Culturală n'a putut ținea obișnuita serbare de 3 Maiu, această serbare căutăm să o înlocuim, în cea mai bună înțelegere, firește, cu conducătorii Ligei, din cari am cinstea să fac parte, prin conferința aceasta.

În deosebitele conferințe de 3 Maiu pe care le-ați auzit d-v. până acum, s'au spus atâtea lucruri, pe care de sigur fiecare dintre ascultătorii acelor conferințe au ajuns să le știe mai bine poate decât vorbitorul din anul acesta, pentru că vorbitorul se pregătește odată pentru conferința sa, pe când ascultătorii au ascultat un întreg șir de ani conferințe despre același subiect. Și, așa fiind, nu poate să aștepte nimeni din partea mea să vorbesc unui auditoriu atât de bine informat prin deasa frecventare a conferințelor de 3 Maiu, despre lucruri pe care nu le-ar cunoaște. Văd apoi în sală un mare număr din elevii școalelor, cari evident nu învață numai nume și date, ci înainte de toate idei și se pătrund de sentimente—dacă n'ar fi așa, greșesc eu—căci li se dă înainte de toate aceea educație națională fără de care un popor, în momentul când trebuie să dea o luptă și să facă un sacrificiu, nu e capabil decât de vorbe

și de zgomot zădarnic. Sunt convins că n'o să fie acesta cazul pentru noi, între altele pentru că avem vre-o patru milioane de oameni cari n'au învățat nici o școală și în aceștia ne e nădejdea cea mare. Acum, evident, omul fără școală nu e superior omului cu școală, și, când vom avea școli evident că acei cari vor frecuenta școlile vor fi superiori acelor cari n'au avut ocaziunea să le frecventeze; de o cam dată avem un *învățământ*; când învățământul se va transforma în școală, fără îndoială că lucrurile vor merge foarte bine și vom avea o intelectualitate vrednică de a sta în fruntea unui popor vrednic. Prin urmare, eu presupuneam pe toți cei de față informați: oamenii de o anumită vârstă pentru că au asistat la alte conferințe, persoanele tinere, încă pe băncile școlii, pentru că au auzit neconținut, dela profesorii și profesoarele de istorie, an de an și aproape lecție de lecție, numai ideile cele mai mântuitoare și mai însuflețitoare privitoare la rosturile poporului românesc. Așa încât, cum vedeți, sarcina mea este foarte mult ușurată.

Imi rămâne deci să pun în legătură—căci acesta este scopul repetării unei serbări ca aceasta—să pun în legătură ziua de 3 Maiu 1848 cu acel 3 Maiu pe care-l trăim noi astăzi, pe care-l trăim în liniște, în liniștea care așteaptă o anume neliniște ordonată, conștientă și sigură de scopul pe care trebuie să-l atingă. Neliniștea aceea trebuie să o avem; de aceea suntem așa de liniștiți acum, pentru că aceea neliniște orânduită și biruitoare, trebuie neapărat să o avem cu toții, chiar aceia cari organizează bătăile de flori. (Ilaritate, aplauze îndelung prelungite).

De altminteri, fiindcă văd că pasagiul privitor la bătaia de flori v'a încălzit, țin să spun că, precum lucruri foarte bune se pot întrebuișa la scopuri rele, un lucru foarte rău, cum este o bătaie de flori în împrejurările de acum, se pot întrebuișa în scopuri foarte bune, după cum a fost scopul de ieri, dar cum nu e scopul de peste câteva săptămâni. (Aplause). Dacă persoane din lume pot să simtă inima lor bătând dureros în piept în împrejurările acestea, conducătorii opiniei publice, cari sunt ziaristiți, trebuie să o simtă. Prin urmare, un grup de doamne pot

să dea o bătaie de flori, acum când mor mii dintre ai noștri pentru o cauză străină, dar conducătorii sufletului românesc, prin scrisul zilnic, n'au voie să o dea. (Apl. prelungite). Cu risicul de a vă supăra pe d-v. toți—mi-ar părea rău, căci și eu sunt un fel de coleg, din nenorocire numai săptămânal (Ilaritate), al d-v.—cu risicul ca d-v. să fiți supărați pe mine, care și eu fac parte din breasla aceasta, aș da următoarea recomandăție persoanelor din public: pentrucă e bine ca să fie cât mai multe care la o bătaie cu flori, ar fi de dorit ca o parte din public, mai simțitor decât unii din organizatorii bătaiei de flori de mâine, să trimeată la defilarea carelor și un car funebru, un car îmbrăcat în negru în care să se simță miile de oameni cari mor plângând după noi, când noi nu știm să plângem după dânșii. (Puternice aplauze).

Dar să ne întoarcem, d-lor, la ce v'am spus: avem de pus în legătură 3 Maiu 1848 cu 3 Maiu 1915, dar nu cu o parte din lucrurile care se pot spune la 3 Maiu 1915.

Să nu credeți că-mi stă prin minte, că aș avea îndrăzneala, nerezemală pe nimic, sau lipsa de bun simț, de a vă face, aici la Ateneu, la această serbare de pietate și îndemn, un fel de ultim serviciu de informațiuni, de a vă explica anume legătura dintre 3 Maiu 1848—cum ar face 90% dintre vorbitori—și căderea lui Salandra, ori de a vă vorbi de pregătirea unui Cabinet Marcora, de aceia fidelitate sau infidelitate a Italiei, care, înainte de toate, este fidelă intereselor sale, cum și noi totdeauna eram datori să fim înainte de toate fideli intereselor noastre. Lucrurile acestea ori nu le știu ori n'au rost aici. Prin urmare să ne suim dela informațiile acestea, spuse, șoptite, comunicate de unul altuia, să ne suim dela lucrurile acestea la lucruri mai mari. Și să asistăm întâi la ceea ce s'a petrecut în aceea minunată zi de 3 Maiu 1848 prin oameni așa de mulți și așa de puțin cunoscuți; așa de neorganizați, așa de neînvățați, încât îi prinde pe cercetătorii mirarea cum au putut face lucruri așa de mari o gloată de câteva mii de țărani, de câțiva băieți abia plecați de pe băncile școliei.

Veți zice: de ce „așa de mari“? Că au adunat oameni pe o câmpie întinsă,—avem și aici, lângă București câmpii

foarte întinse, pentru toate jocurile, toate plimbările și toate defilările. Că s'au adunat pe un loc întins câteva mii de țărani, dar aceasta se poate face oricând în România,—n'are ministerul de Interne decât să dea ordin ca un număr de câteva mii de țărani patriotici să vie în preajma Bucureștilor pentru a manifesta în folosul idealului național, și vin. Nu numai atât: chiar dacă nu li s'ar da de mâncare, se întorc acasă mulțumiți așa sunt de buni oamenii aceștia. Eu știu ce spun: am și văzut odată, la ridicarea unui monument pentru cei căzuți în războiul din 1877, în apropierea Iașului, la Ciurea. Fiindcă, după câte știu, cei din Ciurea căzuți la 1877 n'aveau nici cilindru, nici mănuși albe, nici cărare la ceafă sau unde găsește cu cale să și-o facă cineva și, prin urmare, fiindcă erau oameni foarte simpli cei căzuți la 1877 pentru neatârănarea României, de aceea s'au chemat la serbare și țărani oficiali, cum e obiceiul la noi, și au venit. Și au stat de dimineață până seară și au înghițit un mare număr de discursuri, din care eu n'am înțeles decât pe jumătate,—evident din cauza superiorității acestor discursuri,—și bănuiesc că ei au înțeles mai puțin ca mine (Ilaritate); la urmă oficialitatea s'a strâns la o masă, prezidată de o înaltă personalitate, și a băut șampanie pentru cei morți la 1877 (Ilaritate), iar la câte un colț de drum se vedeau țărani cari întindeau mâna pentru a avea cu ce să-și cumpere sfertul de pâine cu care să se poată întoarce înapoi în satul lor,—și unii erau tocmai din județul Vaslui, pentru că regimentul fusese din Vaslui.

Prin urmare, să strângi câteva mii de oameni aici la noi este foarte posibil.

Ce a mai fost la 3 Maiu 1848? A ținut un discurs Bărnuțiu. Și astăzi toate foile se împodobesc cu chipul lui Bărnuțiu alături de chipul d-lui Cutare, personalitate de actualitate—chip mult mai impozant și mai îngrijit decât chipul lui Bărnuțiu.

Bărnuțiu a ținut un discurs lung. Ei și ?

Numai de discursuri lungi nu se poate plânge cineva că a fost vreodată lipsă în România.

A ținut un discurs de înaltă filozofie. Noi avem însă atâtea catedre de filozofie, ai căror profesori vorbesc când

și când în public și despre idealul național—uneori și contra; dar în sfârșit, și despre idealul național. Prin urmare nu e nimic mai obișnuit la noi decât să se audă vorbind un profesor de filozofie sau de drept—el era profesor de filozofia dreptului, la bătrânețea lui, ca profesor respectat la Iași, respectat până au venit cei dela „Junimea“ și au spus că Bărnăuțiu este pe jumătate prost și pe jumătate nebun. Atunci, la 1848, Bărnăuțiu era însă un băiat tânăr. Băieți tineri, cari țin discursuri de două ceasuri către națiune, noi putem avea oricând: faci o cerere unei societăți studențești și-ți deleagă imediat unul cu idei personale în materie de filozofie, de-ți vorbește cel puțin un ceas și jumătate.

Prin urmare, cum vedeți, 3 Maiu 1848, ca înfățișare, nu e nimic. Noi putem face mai bine. Minunea este că, așa cum erau lucrurile atunci, cu toate acestea s'a îndeplinit acel lucru mare pe care am să-l expun acum.

Astăzi, se aplaudă, se vorbește de patrie, de națiune, de ideal, de trecerea Carpaților, de întregirea neamului, de toate lucrurile acestea așa de frumoase, care nu vi se pare? dela o bucată de vreme, ieșind din anume buze, sună puțin cam falș la ureche. Ce are a face! La începutul creștinismului, dacă ar fi ieșit în calea apostolilor cel mai colțat dintre Farisei și ar fi început să cânte versete din Evanghelie și psalmi înaintea celor aducători de veste bună, nu i-ar fi putut răspinge, dar n'ar fi avut o bucurie tot așa de mare ca atunci când suflete nouă ar fi venit cu toată credința lor, la dânșii. Când astăzi deci se rostesc cuvintele acestea, natural că toată lumea aplaudă; nu toți sunt psihologi, și e bine să dăm o iluzie măcar de unitate absolută a convingerilor, sentimentelor și hotărârilor. Vai de acel care nu s'o ține de cuvânt la urmă. Acum, îi credem pe toți; dar vai, vai de acela a cărui viață întreagă n'o să semene cu ce spune și ce făgăduiește acum. (Apl. puternice).

Prin urmare, acum e natural ca vorbele acestea, spuse din orice gură, să trezească o foarte mare căldură, dar atunci? Țăranul de atunci, din Ardeal, n'avea nici măcar școala primară românească a lui. Impăratul Iosif al II-lea, un Austriac filantrop ale cărui binefaceri curgeau din buzunare sparte, pe care nu le cosea nimeni niciodată, ca la

toți Habsburgii, tocmai ca să curgă binefacerile pentru respectivii „Untertani“,—deci Impăratul Iosif al II-lea crease școli; ca să învețe Badea Ion nemțește și ca să știe datoriile ce le are față de Cărmuire, de Impărat și — de Dumnezeu. Fiindcă împăratul se închină la Dumnezeu, Dumnezeu avea dreptul la închinăciune, Impăratul făcând și el cruce; dacă Impăratul ar fi fost păgân, datoriile față de Dumnezeu n'ar mai fi fost înscrise în catehismul de Stat austriac. Câți însă dintre țărani români din Ardeal credeți d-v. că au urmat măcar această biată școală? Eu vă asigur că nici măcar 5%. Câți dintre acești 5% au sârșit școala? Și la noi sunt mulți cari nu încep școala—o vor începe; acum este o fatalitate, o vom înlătura—și la noi sunt mulți cari încep școala, dar n'o isprăvesc; dar la noi totuși nu e un sătean dintre sătenii celui mai îndepărtat colț de munte care să nu fi văzut fluturând steagul tricolor și să nu știe că este atunci una din zilele mari ale țării sale, și chiar în ceasurile mai grele ale vieții sale, să nu se fi mișcat atunci ceva în inima sa și să nu fi zis: bine, fac parte dintr'un neam care flămând mă ține, dar care poate ridica sus din când în când, steagul acesta pe care, așa flămând, o să-l apăr până la moarte. (Entuziaste și prelungite aplauze).

Credeți d-v. că școala este numai buchea cărții, catehismul, manualul? Stupidă îngustă, nenorocită concepția că școala *aceasta* — este. Școala este tot ce vezi și tot ce auzi și adevărat popor este acela care se îngrijește ca în viața publică nimic să nu se vadă și nimic să nu se audă care să nu facă parte din învățământul național al unui popor întreg. Dar școala de sat, de bine de rău, încă o avem astăzi. Dar la dânsii? Ce vedeau? Pe omul care vine să strângă birul și din când în când pe acel care-i chema la cătănie în fundul Europei, ca să moară pentru maica noastră Maria Tereza, pentru feciorul maicii, Iosif al II-lea, ori pentru feciorul feciorului maicii și așa mai departe. Aceasta li era școala. Nu li se dădea învățatură românească; nu trebuia să li se dea învățământ în sens românesc. Și, încă odată, învățământul e suflet, nu buche; buchea accia, e mai rea decât neînvățătura și, odată

ce sufletul lipsia din învățământul austriac, era mai multă caznă, mai mult blestem, mai multă pierdere de vreme, furătură dela plug, dela coasă, dela muncă a bieților copii, supărare pentru părinți fără nici un folos pentru ei. Iar, viața publică nu li dădea altă conștiință de sine decât că sunt făcuți pe pământ pentruca împăratul să aibă bani în Visteria lui și ostași pe câmpiile lui de luptă; bani să dea mai mulți Românul pentrucă e mai sărac; sânge mai mult pentrucă e mai nedreptățit decât ceilalți. Cumpăna împărătească din vremea aceea nu știu întrucât se deosibia de cumpăna împărătească din zilele noastre, care face să se scoată steaguri la Pesta în proporție cu peirea nenorociților cari smulg o ultimă victorie pentru alții pe câmpiile acelea depărtate ale Poloniei, cum au fost scoase acum câteva zile, spre bucuria câtorva boieri din București,—nu știu cari sunt și de ce s'a supărat lumea pe dânșii....

Un cetățean : Știm noi ! (Iaritate).

D. N. Iorga : Nu spune d-ta mai mult decât spun eu, că și așa e de ajuns. (Iaritate, aplause).

Aceștia erau deci oamenii cari au fost aduși acolo, la Blaj, în 1848. Conștiința lor națională zăcea prin urmare în cel mai întunecat adânc al ființei lor morale. Fericit poporul acela care poate să fie lăsat veacuri întregi fără ca nimeni să-i vorbească de viitorul lui, de drepturile lui, de biruința pe care o poate câștiga, de locul pe care Dumnezeu l'a lăsat sub soare și care, după veacurile acelea moarte la un singur cuvânt lasă să izbucnească din sufletul lui o conștiință populară care e mai scumpă și mai sfântă, mai rodnică decât mii și mii de volume și nesfârșit de multe cuvântări! Aceasta a fost minunea dela 3 Maiu 1848. Ce a rămas mai bun din zilele strămoșilor romani, din zilele de vitejie ale Dacilor, ce a rămas mai rodnic din acea puțină sămânță a cărturarilor care a răsbătut în sufletul popular, s'a trezit de-odată instinctiv; tumultuos, în miile de țărani. Și atunci s'ar fi mirat țărani de ce zic cărturarii, dar s'au mirat mai mult cărturarii că din cât de puțin au zis ei s'a pornit vijelia sufletelor, care a arătat că în Ardeal există și de drept, cum există de fapt, există pentru viitor, ca și

pentru prezent, o nație românească. (Apl. îndelung prelungite). Aceasta a fost 3 Maiu 1848.

Și eu vă făgăduiesc un lucru: oriunde o fi poporul românesc și ori cine i-o vorbi despre aceste lucruri, ori cât de rău, ori cât de stângaciu, ori cât de neînțeles, de necompetent, aceiași minune se va întâmpla, atât de bine cuvântat de Dumnezeu este poporul acesta (Aplauze).

Sunt țarine arate ani de ani, îngrășate și de pe care nu se ridică roade; este însă o țarină, sufletul poporului nostru, care, părăginită de sute și mii de ani, are nevoie doar de grăunțele ce cade din mâna semănătorului pentru ca să producă însuțit și înmiit decât ar produce acolo unde avea de gând să-l ducă. Da, grăunțele pierdute în țarina noastră, a poporului nostru, e mai roditor decât cel îngrijit în țarina popoarelor mari ale lumii. *Aceasta* ne e puterea, (Aplauze îndelung prelungite).

Și nu făgăduelile dela Răsărit sau dela Apus, și nici Salandra în sus și Marcora în jos, nici „frăția“ cu cutare sau cu cellalt, nici polițele scontate la gazeta *Ziua* ori alte lucruri la felul acesta, nimic nu ne va mântui pe noi, cu toate greșelile pe care suntem în stare să le facem, pe care le-am făcut și pe care le vom mai face. Atât de puternică este energia fundamentală a neamului nostru, în cât, împotriva tuturor, și mai ales împotriva noastră, cari nu suntem cum s'ar cădea, vom birui cu toate acesta și ne vom birui și pe noi înșine biruind. (Apl. îndelung prelungite).

Domnilor, cine cunoaște puțin viața poporului știe că însușirea cea mare a lui este că el se înfățișează unitar; este dintr'o bucată, cum se zice. Ce poate fi mai frumos decât un stâlp dintr'un singur bloc de piatră, un imens copac a cărui viață întregă se întinde neîntrerupt din fundul rădăcinilor până în vârful unde se adună vulturii văzduhului? Ei bine, poporul nostru așa este. Noi suntem din bucăți: ne-a învățat cultura să fim așa. Uite: oratorul vine și spune bine un lucru; ziaristul face un articol, foarte frumos, spunând de sigur același lucru; într'o adunare solemnă, într'un Parlament, știu eu (ilaritate), se exprimă aceleași idei. Pe urmă toți oamenii aceștia se duc pe acasă,

și să *nu* te fii după dânșii... (Ilarilate). Fiindcă se poate să ai desiluzii. Și, acum, desiluziile între noi ni le iertăm; dar să ne ferească Dumnezeu de ceilalți, de necărturari, căruia dacă le-ai vorbit într'un fel, se țin după d-ta și vrea să vadă cum e și *pe urmă*. În biserică îngrijește clerul să fie o perdea care se trage ca să nu se vadă toate cele ce se petrec în altar; dar în lume nu este perdeaua care se trage între altar și lumea credincioșilor. Și apoi chiar cele mai meșteșugite perdele sunt subțiri, se văd cum joacă umbrele în dos, și lumea își dă seama că aceea ce se face acolo nu e tocmai pregătirea trupului Domnului pentru a-l înfățișa credincioșilor.

Ei bine, la națiunea noastră cea de jos nu e așa. Mulți zic: ce națiune grea de urnit! Eu zic altfel: ce bine că națiunea noastră e grea de urnit! În viața mea n'am văzut lucru bun făcându-se altfel decât cu urnirea grea a celui care, când s'a urnit odată, și un lanț întreg de munți se cutremură și se dărâmă.

Acele fire de nisip care se poartă în bătaia vântului, o, acelea se deslocuiesc ușor; numai cât nu poți face nimic cu dânsele. Pe când cu ceilalți, când, în pornirea lor elementară, s'au cutremurat până în straturile fundamentale ale pământului, se face ceva! Un 3 Maiu la o adunare de oraș, înseamnă ca după întrunire unul se duce la berărie, altul la cofetărie, un al treilea la cinematograf, ba cutare chiar merge să cumpere un bilet pentru bătaia de flori în contra căreia a aplaudat în adunarea unde s'a găsit. Viața noastră așa este: plină de conștraziceri, pentru care ni facem concesiuni continue, viața socială, legăturile de familie, lucrurile de toate zilele ne impun asemenea concesiuni; nu ne socotim angajați prin cuvântul nostru. La dânșii însă cuvântul este o îndatorire veșnică, un jurământ; și, prin urmare, când la 3 Maiu 1848 ei au spus lui Bărnăuțiu *că au înțeles*, era teribil cuvântul ce-l rostiau. Era o oficialitate acolo, mirată de ce liniștită părea nația aceasta, care, după ce ascultase totul, se duce acasă, să se apuce iarăși de lucru și peste câteva luni, ori de o fi Impăratul stăpânitor în Ardeal, ori dacă Ungurii vor fi câștigat biruința, totul o să meargă cași înainte. Nu-i cunoșteau.

Credeți că furtuna în natură în orice parte a lumii, se pornește așa: începe un vântișor, crește din ce în ce zgomotul, se mișcă puțin praf la suprafață, apoi se răscolește vârtej mai mare, iar norii se strecoară încetinel ca o perdea până acoperă tot cerul, fulgerul se desfășoară întâiu ca o îngustă dungă de foc până la acel ce pare că va crăpa universul întreg? Nu: e liniște desăvârșită în atmosferă, lumina scade, vietățile se ascund, păsările nu mai cântă, și deodată, bolta cerului se frânge de cele d'întâiu lovituri ale trăsnetului. Ei bine, așa este în mișcarea mulțimilor; la popoarele serioase, adânci în cuget, cum e poporul nostru. Și liniștea i-a înșelat pe bieții domni străini din Blaj, căci au trecut numai câteva luni de zile și tot muntele era aprins de cetele lor. Viața și-o juraseră în momentul când declaraseră că sunt hotărâți a ținea steagul lor deosebit în fața steagului celorlalte nații care-i apăsase. Și de acest jurământ s'au ținut cele 40.000 de oameni cari au perit acolo pentru Impărat, apărând dreptul de viață al poporului lor. (Mari aplause).

Aceasta este iar un învățământ.

Dar zic unii: Doamne, naivă nație și această nație românească: s'a avântat spre moarte pentru Impărat la 1848, contând pe memoria tânărului Suveran al Austriei! O nație inteligentă n'ar fi crezut că lucrurile acestea sunt posibile; ai noștri; însă, tâmpiți de necaz, cu mintea închisă pentru ideile politice, au zis: să mergem după steagul negru-galben, căci în cutele drapelului *schwarz-gelb* o să câștigăm dreptul la viață, o să avem școala cea bună, pământul care să fie numai al nostru, organizație economică, organizație politică. Și pe urmă Impăratul i-a momit, i-a înșelat, și s'au găsit tot așa de apăsați, tot așa de săraci, fără carte, fără drepturi, cum fuseseră și înainte.

Credeți d-v. însă, că în sufletul oricărui țaran care se ridică pentru Impărat putea fi ideea aceasta naivă pe care i-o atribuim noi aici și alții aiurea? Că el se luptă pentru Impărat în însușirea lui de Impărat? Orice steag de pe lume este alcătuit din colori, dintr'un semn viu care stă deasupra steagului și dintr'un băț oarecare. Steagurile se țin

cu bețele. Dacă împăratul a crezut, la 1848, că steagul lui, că ființa lui e mai mult decât un băl de steag a fost mai naiv decât cum ne închipuim noi că erau Românii atunci. Bățul de steag, când ai să aperi steagul însuși, când îl strângi la piept ca să cazii de moarte, însângărându-l cu cele din urmă picături vii din trupul tău, bățul acela se obișnuiește a se frânge de genuchi și a se zvârli ca un lemn netrebnic. Ei bine, lucrul acesta îl vor face Românii ardeleni, fără îndoială. (Aplauze furtunoase):

Căci și a doua oară au aierul să facă aparenta greșală dela 1848. Evident, e mult mai frumos să lupți și făpș numai pentru tine, dar este eroic, este înălțător, este semnul celei mai înalte mucenicii să ascunzi, să ai puterea de a ascunde scopul cel adevărat pentru care lupți și să lupți și să lupți totuși în conștiința ta pentru scopurile sigure ale neamului tău...

Credeți d-v. că acci cari au murit pe câmpiile Galiției și în Carpați au sfârșit cu un cuvânt de comandă austriac sau maghiar pe buze ori au murit cu cel din urmă cuvânt românesc prin care-și chemau mama, ori cei de aproape ai lor, satul, viața lor românească? Lupta lor are deci sensul: nu al steagului subț care s'au dus, ci al celui din urmă cuvânt care a încremănit pe buzele acelor cari muriau. Acesta-i înțelesul. (Aplause).

De accia eu nu cred pe 3 Maiu 1915 inferior lui 3 Maiu 1848. Deosebirea între unul și altul este aceasta: atunci erau oameni cari își smulgeau din ființa lor mestrăbătută de cărturărie, cel d'întâiu strigăt de conștiință națională. Sensul lui 3 Maiu 1915, pe care noi îl amintim azi cu toată emoția din inimile noastre, cu cele mai calde cuvinte pe care le putem pune pe buzele noastre, cu cele mai înfocate nădejdi pe care le putem trezi în ființa noastră morală și pe cari alții pe cari nu-i putem vedea îl pomenesc în vuctul tunurilor dușmane, tovarăși cu cari nu se pot înțelege în graiu, îl serbătoresc de mii de ori mai intim și mai călduros de cum îl putem sărbători noi,—acei pribegi ai neamului nostru cari acum trag pentru o cauză și nădăjduiesc pentru alta,—sensul e acesta: *3 Maiu 1915 va însemna cea din urmă jertfă de răscumpărare pe care*

neamul nostru din Ardeal, îl aduce pentru robia lui de 2000 ani. (Furtunoase aplause).

Mai departe decât atâta, în lumea aceasta păcătoasă a oamenilor, nu s'a putut merge. Înaintea Impăratului lor, înaintea lui Dumnezeu din cer, înaintea lumii care o să se adune în curând ca să judece pe învingători și pe învinși, ei vor putea să spuie: Al nostru a fost pământul acesta totdeauna, nici-o muncă n'a fost mai îndărătnică, n'a fost mai păgână decât munca a mii și mii de Români; n'a fost vreo-dată muncă mai des răsplătită prin palme, prin sângerări decât munca noastră; n'a fost mucenicie mai îndelungată a unei cauze mai drepte decât cauza noastră. Mii și mii au căzut ca să apere țara de dușmanii din afară și pe Impărat de dușmanii lui din țară. Astăzi alături de acești dușmani ajunși stăpânii noștri, mergem și cât sânge este în vinele tineretului, tot l'au dat. *Drepturi asupra noastră nu mai ai de acum înainte Impărate; și-am scăpat frânturile tale austriace, și am câștigat prin aceasta chiar dreptul de libertate pe pământul nostru strămoșesc. (Apl. furtunoase).*

Și când istoricul va scrie povestea zilelor de azi, cu aceste cuvinte va trebui să încheie amintirea lui 3 Maiu 1915. (Entusiaste aplause mult prelungite).

Stenografiat de H. Stahl.

CÂNTECE POPULARE DIN RAZBOIU

O, Rusule, fă ce-i face

Și ne lasă iar în pace,

Lasă voinicii să vie

La casă și la moșie,

La moșia strămoșească,

Să vie s'o rânduiască

Vulturi bravi și șoimi de munte

Treceți și veniți mai iute

Și faceți o pace'n țară

De să-i meargă vestea iară!

Florică din hotar,

E făcută de-un căprăv

Trandafir și-o buruiată,

Ce Năstase Ion îl chiumă

Și mai căprăv

Și mai căprăv

Și mai căprăv

Și mai căprăv

Și mai căprăv

În mijlocul situațiilor complexe, încurcate, în încru-cișarea inextricabilă a argumentelor opuse, sentimentul ne-a dat soluțiunea, — tăind nodul gordian.

Acest sentiment e *instinctul intereselor adevărate*, nu al celor aparente. Vai de omul politic, vai de poporul care nu ascultă de glasul lui paradoxal, irațional, și totuș infailibil!

Azi când un freamăt de șovăială trece prin țară, când austro-germanii înaintează victorioși reluând Prșemișlul, când neutraliștii în Italia au mine triumfătoare, în suprema-ne teamă și îngrijorare ne adresăm tot instinctului nostru cu întrebarea : *ce e de făcut ?*

— *Mergem înnainte!* ne răspunde un glas dinnăuntru.

Interesele, direcțiile mari, veșnice ale unui neam nu se determină de micile vicisitudini ale clipei.

Cele zece luni de „maturațiune“ au rodit o hotărâre nestrămutată. Ea e un fruct copt pe încetul în luni de lupte și frământări lungi și grozave cu noi înșine, cu cele mai bune și curate gânduri ale noastre; el și-a scos seva din adâncul cel mai ascuns al conștiinții noastre. Cum am putea deodată să-l aruncăm pentru agurida acră a unor silogisme, false, fără sucul vieții.?

Orice ar fi, noi nu putem să mergem decât contra Austriei. Rusia e însăș viața, mare, complexă, impetuoasă și dacă vreți, primejdioasă. Dar ea e viața viuă, adevărată. Cine îndrăznește să ridice o mână contra ei, contra naturii care a creiat-o și o sprijinește cu misterioasa-i forță vitală, e un orb, un nebun. El ar provoca răzbunarea cea mai cumplită, răzbunarea naturii, rănită în drepturile ei.

— Austria e moartea însăș.

Cine se apropie de ea, e atins de miasmele putreziciunii ce plutesc în jurul fiecărui corp viu încă, dar în descompunere. Turcia care s'a răzimat pe Austria, Bulgaria care a urmat-o, ele amândouă suferă azi de pe urma prieteniei Austriei. Germania însăș, în apogeul vârstei și al sănătății, își vede fiii săi sângerând, zadarnic, pentru Austria. Ea se gândește cu cutremur la recriminările mamelor cari îi vor cere fiii morți spre a apăra, în Carpați, în Gali-

ția și în Bucovina, trufia hegemoniei maghiare, condamnată totuși să piară.

În clipa asta de șovăire simțim cu toții că, cu puterea unui destin ce trebuie să se împlinească noi trebuie să mergem într-o singură direcție. E ultima șovăire, e ultima îndoială: după ea trebuie să vie victoria sigură, strălucitoare și mântuitoare.

Gh. Pădure.

PROBLEMA ADRIATICEI ¹⁾

Contrastele, nesiguranțele, șovăielile, „die Extratouren“ (Bülow) politicii italiene nu se pot explica și nu trebuie apreciate vulgar, ca finețe diplomatice, ci trebuie înțelese în raport cu individualitatea geografică a Italiei, cu originea ca Stat a Italiei moderne și cu un factor istoric determinant în timpurile noastre: influența simțămintelor maselor populare asupra politicii externe. Cluj

Italia nu este numai peninsula, ci este un total de părți insulare, peninsulare și continentale. (Ratzel, 191-2, Philippson, 34). Nordul cu Alpii și câmpia cea bogată a fluviului Po, cu granițele către Franța, dar și către Germania și Austria—pe o întindere mai mare încă—obligă Italia la necesități de apărare și la măsuri de ofensivă de caracter continental. Insulele și peninsula cu țarmurile deschise sunt

1) *Literatură*. Voi indica numai cărți cu valoare științifică și istorică. În unele din aceste cărți se află bibliografiile suficiente și chiar complete. *Fr. Ratzel*, Politische Geographie, 1903; *A. Philippson*, Das Mittelmeergebiet, ed. 3, 1914; *R. Kjellén*, Die Grossmächte der Gegenwart, p. 25—35; *P. Herre*, Der Kampf um die Herrschaft im Mittelmeer, 1909; *N. Iorga*, Chestiunea mării mediterane, 1914; *N. Iorga*, Veneția în marea neagră, An. Ac. Rom., 1914; *N. Iorga*, Due conferenze all'„Ateneo Veneto“, București 1914; *Pietro Orsi*, L'Italia moderna, ed. 3, 1910; *Cinquanti anni di storia Italiana*, scriere jubilară din 1911; *C. Manfroni*, L'equilibrio dell'Adriatico, *Rassegna nazionale*, 1 Noembrie, 1900; *Ch. Loiseau*, L'Equilibre adriatique, 1901; *E. Driault*, Le monde actuel, 1909; *Bismarck*, Gedanken und Erinnerungen, Volks A., 2 vol. Stuttgart, 1909; *Bülow*, La Politique allemande (În bibliotecile noastre nu se găsește ediția germană), 1914; *Reventlow*, Deutschlands Auswärtige Politik, 1888—1913, Berlin, 1914. În cuprinsul articolului sunt citați numai autorul și pagina.

totdeauna nesigure cât timp în mediterana alte corăbii mai multe și mai puternice stăpânesc toate căile și au puncte sigure de plecare.

Caracterul continental¹⁾ și cu sprijinul continental speranța unei dezvoltări coloniale și economice în mediterana au așezat Italia într'o alianță în care forța cea mai mare este de natură continentală, așa precum este puterea germană.

Caracterul insular și peninsular, maritim, o obligă însă să pătreze totdeauna cele mai bune raporturi, *Tamicizia tradizionale* (Orsi, 358) cu Anglia — stăpână la Gibraltar, Malta, Cipru și Suez—și în momentul hotărâtor, când în apropierea coastelor se mai adaugă la flota engleză și aproape întreaga flotă franceză necesitatea de apărare a peninsulei hotărăște. Italia rămâne neutră.

Care este geneza statului modern Italia? *Italia farà da se*, așa precum unii își închipuie, că unitatea națională a Românilor s'ar putea face dela sine, s'a dovedit cu desăvârșire ca un fals. Transformarea poporului italian în secolul al XIX²⁾, lupta pentru liberare și unificare se rezumă într'o singură formulă: totdeauna împotriva Austriei, cu oricine. Cu prietenia Franței apare Italia ca putere mare în formație, după războiul Crimeicii, la congresul din 1856 și tot cu prietenia Franței lui Napoleon al III-lea câștigă Lombardia. Alături cu Prusia își alipește Veneția și statul papal (1866 și 1870). A fost de fapt „o emancipare“ (Kjellén, 25) a Italiei, mare putere, de accia a Austriei.

Cu unificarea Italiei dușmănia împotriva Austriei nu încetează, ci iese numai alte înfățișări.

Pe lângă continuarea vechii lupte de liberare și unificare, înăbușită acum numai la suprafață, se adaugă noua cauză de rivalitate: Adriatica. „Adriatica, mare lungă, strâmtă, strânsă, nu prezintă un câmp destul de vast ca două mari puteri să-și afirme în același timp vitalitatea lor comercială și tendințele lor politice“ (Manfroni).

1) Italia izolată, amenințată de Austria, nefiind în alianță, putea fi atacată. Bismarck a răspuns clar la 1879: „Nu, nu vom opune obstacole (unui atac austriac), Italia nu este prietina noastră. Loiseau, 9—10, nota.

2) v. Orsi, capitolul Governi vecchi e popoli nuovi p. 63—75.

Faptul că aproape un milion de Italieni au rămas în monarhia habsburgică a fost totdeauna constatat de scriitorii politici și diplomații germani, însă niciodată clarificat. Căci orice formulă diplomatică nu ar fi clarificat, ci ar fi amânat numai. Bismarck însuși a făcut prima constatare în memoriile lui: „Nimeni nu poate să socotească viitorul Austriei cu siguranța cerută pentru tratate durabile și organice“. Și acest nesigur viitor al Austriei îl vedeă tocmai în problemele sârbă, românească, polonă, cehă, italiană, „cari puteau deveni puncte de cristalizare nu numai pentru crize austriace, ci europene chiar“ (II, p. 282).

Și dela Bismarck până la Bülow s'a putut face dovada cum existența milionului de Italieni în Austria „a influențat adeseori în mod supărător raporturile austro-italiene. Acest fapt rămâne un punct delicat pentru viitor“. (ed. franc. p. 77). E un fapt atât de puternic încât nu poate înșelă nici pe cei cari cred, sau mai mult ar vrea să creadă că „rar, dacă nu niciodată, istoria Europei a văzut o alianță atât de solidă ca Tripla alianță“ (aceasta stă la Bülow numai cu două pagini mai înainte, p. 75).

Formule diplomatice în problemele naționale fiind nefirești sunt totdeauna nefericite și de aceia nu să dau decât rar. În schimb în alte domenii se găsește mai ușor și sunt mai eficace. Italia unificată deveniă putere mare mediterană și toate problemele mediterane sunt după a doua jumătate a secolului al XIX-lea și probleme italiene. Adriatica era un capitol mediteranean și *l'équilibre adriatique* a fost formula diplomatică din ce în ce mai insuficientă și mai puțin clară dela războiul popoarelor balcanice și dela creația tot de origină diplomatică londoneză a Albaniei, formulă salvatoare a păcii între Austria și Italia.

Geneza Italiei ca stat unitar înseamnă, prin urmare, nu numai o ostilitate veche ci și o rivalitate nouă.

Și acum încă o înfățișare a problemei. Pentru mulți zâmbetul ironiei e suficient, când aud despre influența maselor asupra politicii externe a statelor, și totuși, dacă ar fi un fals să atribui acestui factor un rol pe la 1500, sau pe timpul lui Frideric al II-lea al Prusiei, e un adevăr clar

în timpurile noastre. Democratizarea societății și a statului a fost mereu în creștere și a avut ca rezultat nu înlăturarea contrastelor dintre popoare, ci mai mult înăsprirea lor. Și această influență a masselor e întovărășită de sentimente, de înclinări pasionale puternice, în fața cărora motivele raționale rămân pe un plan secundar. Exemple se pot găsi în istoria balcanică a ultimilor ani, în istoria de jumătate de veac a poporului nostru, însă unul din cele mai clare este acela al Italiei. S'au putut face programe de politică mediteraneană cu tendențe spre Tunis și cu amintiri din Savoia, și totuși cuvântul care inspiră cea mai multă ură în limba italiană a rămas: *Tedeschi*. Acestor simțăminte ale populației să poate atribuiie tănuirea tratatului de alianță cu Austria și Germania (cel dintre Germania și Austria e cunoscut public). Ceva mai mult: nesiguranța alianței față de aceste sentimente a dus la obligația specială ca monarhii „în special regele Italiei, dacă se va prezenta cazul, să influențeze *personal* cu toate puterile pentru menținerea și înnoirea alianței“ (Reventlow, p. 17). Mai strălucit omagiu adus de monarhi masselor populare nu să poate afla.

Ostilitatea veche, rivalitatea nouă și hotărâta atitudine a masselor populare din Italia nu duc decât la o concluzie: împotriva Austriei.

Concesiunile teritoriale și amenințările vestite lumii dela Berlin și *Budapesta*—nu dela Viena—nu vor putea opri mersul implacabil al istoriei.

Viitorul nu poate aduce decât o singură stăpânire în mediterana și aceasta va fi stăpânire italiană. Geograficește mări închise ca Adriatica trebuie să formeze o singură unitate economică și politică (Ratzel, 690; Philippon, pag. 232).

Istoriceste stăpânirea asupra mediteranei s'a exercitat de pe malul italian pe malul, astăzi, austriac.

Dintre dominațiile din Adriatica numai cea romană cu *Salonae*, *Apollonia*, *Dyrrachium*, *Aquileia* și cea Venețiană (*Veneția* a înlăturat *anarhia* medievală din Mediterana și s'a stabilit puternic pe ambele maluri ale adriaticei, Iorga,

Mediterana, 108) sunt de cuprins real, istoric, celelalte formează numai perioade de tranziție.

Alte motive și mai puternice: Austria este statul cel mai vechiu,—nu numai ca etate—Italia unul din cel mai nouă în Europa; Austria este statul tuturilor națiunilor afară de cea austriacă, Italia reprezintă o singură națiune; Austria nu are nici valori economice, nici valori politice și nici valori culturale cari să vestească o vreme nouă, în Italia în toate domeniile este un *risorgimento* (Orsi, 379), Austria este trecutul, Italia este viitorul. Adria va fi din nou câmp pentru desvoltarea civilizației latine și la această Adrie vom putea găsi, ca stat în hotarele firești ale neamului nostru, drumuri nouă pentru vieța noastră economică și culturală.

Em. Panaitescu.

FAT-FRUMOS.....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— UN GLAS DE PESTE MUNȚI —

<i>Vine, vine, cine vine?</i>	<i>Făt-Frumos va șterge 'n grabă</i>
<i>Făt-Frumos cu plete brune</i>	<i>Lacrimile noastre toate,</i>
<i>Cu Ileana Cosânzeana</i>	<i>Și va'nvinge 'n noi avântul</i>
<i>Dela noi să se cumine.</i>	<i>Vremurilor înmormântate.</i>

<i>Haideți să-i ieșim în cale,</i>	<i>Tu, Ileano, nu te teme,</i>
<i>Să-i urăm noroc și bine</i>	<i>Zmeul rău e dus de-acasă:</i>
<i>Celui ce cu-atâtea gânduri</i>	<i>Când se va întoarce iară,</i>
<i>Și cu-atâtea doruri vine...</i>	<i>Vei fi cu stăpân la casă.</i>

Vă vom străjui cu toții
Și-l vom fărâma îndată,
De-o'ncerca să te răpească,
Cum te-a mai răpit odată.

(„Românul“).

Vasile Stoicanea.

ARMATA AUSTRO-UNGARĂ

Popoarele nu au noroc sau nenoroc. Soarta lor nu e supusă întâmplării. Ele trăiesc, se înalță sau cad în măsura în care crește sau scade puterea lor de viață, capitalul de forțe moștenite sau câștigate. Fiecare popor urmează drumul pe care i-l poate creia acest capital de forțe. Norocul sau întâmplarea—un om mare sau un eveniment important—cel mult poate să grăbiască sau să întârzie înaintarea lui pe acest drum, dar nu-l poate nici opri, nici abate.

Noroc sau nenoroc au numai *indivizii* cari alcătuiesc un popor,—atât în timp de pace cât și în timp de războiu. Atât doar că în timp de pace fatalitatea aceasta a norocului sau nenorocului nu se observă cu atâta claritate ca într'un războiu, când se mobilizează toate energiile acumulate în trecut. Nici războaiele popoarelor nu, se pierd prin nenoroc sau se câștigă prin noroc. Numai indivizii cari alcătuiesc armatele pot să aibă noroc sau nenoroc. Pot să aibă norocul sau nenorocul de a supraviețui biruința sau înfrângerea, sau de a muri înainte de înfrângere sau de biruință. Pentru *popor*, însă, pentru marca colectivitate etnică este indiferent care dintre miile sau sutele de mii de ostași ce intră în luptă rămâne în vicață. Indivizii mor fiindcă n'au avut norocul să fie cruțați de gloanțe, *poporul* însă trăește mai departe cu cei cari au avut norocul să scape.

* * *

Cine a cunoscut armata austro-ungară la începutul războiului mondial; armata aceasta splendid echipată, îmbrăcată dela tălpi până la creștet ireproșabil; armata aceasta prevăzută cu cele mai moderne tunuri, cu mitraliere și puști mai multe decât vecinii; armata aceasta pentru care de zeci de ani se cheltuise o mare parte a bugetului—cine a cunoscut această armată nu știa că se va înapoia din războiul său înfrântă, sdrobotită. Pentru că cine a cunoscut numai *această* armată de paradă, n'a cunoscut *adevărata* armată austro-ungară, adevărata armată austro-ungară în care soldații nu se înțelegeau cu ofițerii lor (pentru că spre pildă ofițerii români erau numiți la regimente streine, iar la regimente românești se numiau ofițeri strei-

ni); armata austro-ungară în care patriotismul era înlocuit prin frica de pedeapsă; armata austro-ungară în care ofițerii își erau ei între ei cei mai mari dușmani; armata austro-ungară în care soldații vorbeau vre-o 10 limbi, iar ofițerii îi *înjurau* în două; armata austro-ungară în care ofițerii *activi*, cu puține excepții, erau lipsiți de orice cultură, cari citeau numai revistele cele mai obscene și nu știau să discute decât despre cai, femei și datorii neplătite.

Și era fatal ca armata austro-ungară să fie așa, fiindcă îndată ce ar fi fost allminteri, n'ar fi fost armata Austro-Ungariei existente; era fatal ca armata austro-ungară să fie așa, pentru că într'un stat poliglot în care fiecare popor are alte interese și aspirații, fiecare se inspiră de alte ideale, *disciplina oarbă* caută să înlocuiască *sufletul* care face din nenumăratele unități ale unei armate un singur trup călăuzit de un singur ideal. Și disciplina *aceasta* care trebuie să înlocuiască și *însuflețire* și *credință în izbândă* și *dor de luptă* nu iartă ca armata să se îndeletnicească și cu alte preocupări nemilitare, pentru că în afară de cazarmă trăiesc idei nouă de cultură, de civilizație, de democrație, iar armata austro-ungară n'avea nevoie nici de cultură, nici de civilizație sau democrație, ci numai de *supunere*...

Tot ce era sănătos în această armată în care nu valoarea militară determina cariera ofițerilor ci origina lor sau a soțiilor lor; în care ofițerii cei mai talentați nu puteau să intre în statul-major fiindcă erau de origine țărănească; în care cel mai mic titlu de noblețe era suficient ca, neșocotindu-se și propria incapacitate și talentul altora, să fii preferat cu orice prilej; în care tot putregaiul monarhiei roase de viermii descompunerii era concentrat în corpul ofițeresc superior alcătuit, în mai mare parte, din protegiați ai femeilor proprii sau ale altora,—în această armată tot ce mai era sănătos era elementul țărănesc și elementul *ne-nemțesc*, *ne-unguresc*, care așteaptă desrobirea sa....

Și era oare cu puțință ca *această* armată austro-ungară poliglotă, care nu lupta pentru nimic, să înfrângă mica armată sârbească națională, care lupta pentru existența poporului și țării sale? Și era oare cu puțință ca a-

ceastă armată să mai poată rezista dacă nu se înlocuiește întreaga comandă, dacă nu era mânăta în foc de o altă armată?

Armata austro-ungară nu putea să fie altfel de cum era pentru că Austro-Ungaria nu putea produce o altă armată. Este ceva fatal și inexorabil în această înlanțuire între origine și produs,—de slăbiciune și decădere, de tărie și înălțare.

* * *

Nu nenorocul prăbușește acum monarhia austro-ungară, ci propria ei slăbiciune, cum nu norocul are să înalte poporul român ci propriile lui forțe în cari atât de puțini au încredere.

Pentru că popoarele n'au noroc sau nenoroc. Noroc sau nenoroc au numai indivizii.

Militar.

CONFERINȚA D-LUI N. IORGA

Conferința d-lui Nicolae Iorga a fost evenimentul zilei de 3 Maiu în București. Persoanele cari au auzit de atâtea ori pe d. Iorga spun totuș că niciodată oratoria d-sale nu a fost atât de puternică și zguduitoare ca acum. Marele stăpânitor de suflete a fost cu adevărat la înălțimea momentului. Sala subjugată de această desfășurare de covârșitoare putere sufletească ce emana din fiecare frază, din fiecare cuvânt și din fiecare gest al oratorului își descărcă emoțiile în ropote impetuoase, mereu înnoite, de aplauze. Și până când „lumea aleasă“ din București se plimba la șoseaua Kiseleff, cei prezenți simțeau că prin comunitatea aceloraș marigânduri și simțiri, prin emoțiile adânci și puternice, ei, și nu ceilalți, reprezentau adevărata elită, elita sufletească a societății.

Din parte-ne revista noastră nu poate decât să-și arete adâncă sa recunoștință marelui dascăl care, atât timp cât am fost în Ardeal, ne-a format sufletește și care nu a pregetat să vie aici, în mijlocul refugiaților lipsiți de cămin, spre a-i ridica, spre a-i întări și a le reda încrederea în viitorul neamului și în necesitatea biruinței și izbăvirii.

„TRIBUNA„

CRONICI

Politică.

Serbarea zilei de 3 Maiu 1848. Aniversarea a 67-a a marelui adunări naționale de pe „Câmpul Libertății“ din Blaj a fost serbată în țara întreagă.

În București s'a oficiat, la inițiativa societății „Carpații“, un serviciu religios la biserica domnească „Mihailu Vodă“, citindu-se pomelnicul și făcându-se rugăciuni pentru odihna sufletescă a mucenicilor neamului românesc. După amiază a avut loc, în Sala Ateneului, conferința d-lui *Nicolae Iorga* despre „3 Maiu 1848 și 3 Maiu 1915 în conștiința națională“.

La Ploești s'a ținut aceeași zi o mare întrunire publică la care au luat parte și membri ai „Acțiunii Naționale“.

S'au mai ținut serbări la Pitești, Iași și alte locuri.

Ardealul fără Ardeleni. Nici unul dintre multele popoare cari locuiesc monarhia încă hasburgică n'a dat un contingent atât de însemnat de soldați ca poporul român și nici unul dintre aceste popoare n'a avut să îndure atâtea pierderi ca poporul românesc. Cele două corpuri de armată mai decimate de Ruși și Sârbi, corpul XII dela Sibiu și corpul VII dela Timișoara sunt chiar corpurile cari își au cercurile de recrutare pe teritoriile locuite de Români: corpul XII cuprinzând întreg Ardealul, iar corpul VII Banatul și județele românești din Ungaria.

Fără de poporul românesc s'a procedat nu numai în vreme de război, dar și în vreme de pace cu o deosebită severitate. Așa se explică cum corpul XII de armată (cuprinzând și o divizie de „honzime“) a numărat îndată după imobilizare peste 200.000 de soldați, dintre care cel puțin 80% Români — și acești Români toți combatanți, pentru că la serviciile auxiliare și în vreme de pace și în vreme de război se tolerează numai Ungurii și Nemții. La fel și corpul VII, cu deosebire poate că din acest corp făceau parte și Sârbii.

Mobilizarea generală a chemat la arme între 350—400.000 Români. A urmat apoi noua asentare a scutiților și dispensaților, a urmat rechiziționarea de cai și căruțe, de căruțași și muncitori, — și Români din nou au avut să se bucure de atențiunea deosebită a guvernului unguresc. Nu este, prin urmare, nici o exagerare afirmația că poporul românesc a dat monarhiei cel puțin 600.000 de soldați — aproape toți combatanți.

Asentările cele mai nouă, a contingentelor dela 1873—1877 au chemat din nou la arme un însemnat număr de Români, între ei și pe foștii deputați români *dr. Iuliu Maniu* din Blaj și *dr. Aurel Vlad* din Orăștie.

Și asentările nu s'au terminat cu revizuirea scutiților și dispensaților aparținători acestor contingente. În curând se va începe și

asentarea celor de peste 42 ani și până la 50 de ani, *deodată cu o nouă revizuire a tuturor contingentelor*, cu o nouă chemare la asentar și a celor cari și la asentarile din cursul războiului au fost declarați neapți pentru orice serviciu militar...

Și câtă vreme satele românești rămân pustii de bărbați, orașele și satele străine sunt pline de bărbați, poate ca să se adeverească amenințarea contelui Tisza: „România poate să ice Ardealul dacă vrea, dar garantez eu că va lua Ardealul fără Ardeleni“.

Generalul Benedek — se revoltă. Fostul ministru de războiu al monarhiei încă habsburgice *Moritz Auffenberg* a fost arestat de autoritățile militare și internat într'o închisoare militară. Vina lui este, se zice, (pentru că autoritățile observă un mutism absolut) că generalul *Auffenberg*, care în luptele din Septembrie anul trecut reușise să-i respingă pe Ruși până aproape de Lublin, — a făcut o critică aspră comandamentului suprem, declarând că el nu vrea să joace rolul generalului *Benedek* din războiul dela 1866 cu Prusia.

Este probabil că generalul *Auffenberg* n'a voit să joace rolul generalului *Benedek*, care a trebuit să ispășească toate greșelile arhiducilor și arhiduceselor din războiul cu Prusia, — dar revolta accasta este cam tardivă. Și generalul *Auffenberg* a tolerat toate greșelile habsburgice în ce privește armata; a tolerat, câtă vreme a fost ministru de războiu, să se introducă și în armata comună sistemul de maghiarizare; a tolerat ca soldații de altă naționalitate decât cea ungurească să fie insultați de toți superiorii lor numai fiindcă erau de altă naționalitate; a tolerat ca ofițerii armatei austro-ungare să fie numai stâlpi de cafeenele și să tragă sabia numai împotriva pașnicilor cetățeni nearmați...

În zadar s'ar revoltă toți generalii armatei austro-ungare, — revolta lor ar fi tardivă, pentru că ar însemna și ea, ca și revolta generalului *Auffenberg*, revolta împotriva morții, împotriva sfârșitului fatal, inexorabil.

Mișcarea culturală.

M. Sa Regina Maria a făcut săptămăna trecută vizită mai multor mănăstiri și biserici din jud. Ilfov. A vizitat mănăstirea Snagovului și biserica din Bălteni unde d. Nic. Iorga a dat suveranei explicații istorice. E interesant că suverana iubitoare de artă a dovedit nu numai dragoste ci și pricepere pentru arhitectura lăcașurilor văzute surprinzând și pe d. Iorga prin observații și reflexiuni convingătoare. Vederea unui copil pelagros a trezit mila ilustrului vizitator și i-a inspirat o faptă de caritate creștinească, orânduind să i se dea toată îngrijirea. Asemenea vizite vor contribui de sigur să apropie tot mai mult dinastia de trecutul și de sufletul poporului nostru.

CASĂ FONDATĂ ÎN 1866

FURNIZORUL  CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII DE PĂDURI DE STEJAR ȘI BRAD

MARE DEPOZIT DE CHEREȘTEA ȘI FIERĂRIE

ȘI PRIMA FABRICA ROMÂNEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BĂRBULESCU

(PLOEȘTI)

CENTRALA :
CALEA CĂMPINEI No. 64

FABRICA :
CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA : VIA STELLA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

RAION SPECIAL PENTRU MOBILE ȘI TÂMLĂRIE ÎN ORICE STIL ȘI DE COMANDĂ

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELĂRIE

FABRICA DE TĂBĂCĂRIE

ȘI EXPLOATĂRI DE PADURI

LEMNE DE FOC ȘI DE CONSTRUCȚIE

BIBLIOGRAFIE

<i>Iorga</i> , Istoria comerțului românesc I	Lei 3.50
„ O luptă literară vol. I	„ 3.—
„ Intrunirea Ligei culturale dela 15 Februarie 1915	„ 30
„ Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor	„ 50
„ Conspirații și scandaluri bisericesti	„ 25
„ Ce este un monument istoric	„ 25
<i>Baden-Powell</i> , Cercetașii	„ 3.—
<i>Scântec</i> , Legea pentru avutul Străinilor	„ 1.—
<i>Dr. I. Mihalovici</i> , Plăgile prin arme de foc de război ale Craniului	„ 1.50
<i>F. Sion</i> , Despre Bancrute și Faliment	„ 1.50
<i>Maior V. A. Bacaloglu</i> , Scripuri patriotice	„ 1.20
<i>G. T. M.-Varone</i> , Existența, Munca, Plictiseala și Minciuna	„ 1.—
<i>I. Pârnu</i> , După moartea lui Manase piesă în 3 acte	„ 1.50
<i>E. Slușanschi</i> , Bucovina în zilele Rușilor	„ 1.—
<i>I. Vasilescu</i> , Recensământul și modificările impunerilor în legea pentru constatarea contribuțiilor directe	„ 1.50
<i>P. C. Godescu</i> , Furi pustice ogorul	„ 40
<i>Z. Bârsan</i> , Ca mâine va bate ceasul	„ 50
<i>V. V. Haneș</i> , Francezii și Românii	„ 75
<i>Rădulescu</i> , Lucrări asupra unei organizări a comerțului de cereale	„ 40
<i>Rădulescu</i> , Asigurările agricole mutuale	„ 50
<i>Dr. Aurel Morariu</i> , Bucovina 1774—1914	„ 1.50
<i>Maiorul C. Săvescu și Maiorul I. Manolescu 1914—1915</i> , Răz- boiul cel mare	„ 6.80
<i>Mircea Alexiu</i> , Din împărăția durerii	„ 30
<i>Dr. Urechiă</i> , Factor răspunzător, decorat, mica publicitate	„ 50
<i>Demetrescu</i> , Spre ziua cea mare	„ 1.—
<i>Const. Golescu</i> , Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826.	„ 2.—
<i>Al. F. Stanciovici</i> , Harta Etnografică a țărilor locuite de români	„ 2.—
<i>D. Stoenescu</i> , Legea asupra drepturile proprietarilor	„ 4.—
<i>G. Montignac</i> , Kaiserul? piesă într'un act	„ 6.—
<i>I. Vasilescu</i> , Contravențiunile fiscale	„ 2.—
<i>Dr. V. Grünfeld</i> , Căutarea sănătății	„ 1.50
<i>I. Radu</i> , Conflagrațiunea Europeană și dreptul internațio- nal public	„ 1.50
<i>G. T. Ionescu</i> , Buletinul legilor și regulamentelor 1913—1914	„ 5.—
<i>I. C. Cantemir</i> , Prințul de Bismarck 1815—1898	„ 6.—
<i>Gorovei</i> , Șezătoarea vol. XIV	„ 3.—
Toate aceste cărți și publicațiuni se găsesc de vânzare la Librăria	
A. A. Stănculescu Bd. Elisabeta No. 5 (Eforie).	